

УДК 811.163.41(075)
ББК 81.2Серб-9
Λ87

Λ87 **Лучшие сербские сказки** = Најбоље српске
бајке / адапт. текста, комент, упр. и словарь
С. А. Матвеева. — Москва: Издательство АСТ,
2023. — 128 с. — (Легко читаем по-сербски).

ISBN 978-5-17-152474-6

Своеобразие любого языка и культуры наиболее полно проявляется в народном творчестве. Благодаря данному пособию изучение сербского языка будет не только полезным, но и увлекательным.

Книга содержит девять сказок на разные сюжеты. Все тексты адаптированы, сопровождаются комментариями и упражнениями на понимание прочитанного с ответами. В конце книги помещен небольшой сербско-русский словарь.

Пособие предназначается для начинающих изучать сербский язык (уровень 1 — для начинающих А1-А2). Небольшой формат издания позволяет читать тексты как дома, так и в поездке.

УДК 811.163.41(075)
ББК 81.2Серб-9

ISBN 978-5-17-152474-6 © ООО «Издательство АСТ», 2023

Аждаја и царев син

Био један цар па имао три сина. Једном најстарији син пође у лов¹, па како изиђе иза града, скочи зец иза грма а он за њим. Утече зец у једну рекавицу, а царев син за њим, кад тамо, а то не био зец, него аждаја², па дочека царева сина те га прождере.

Кад после тога прође неколико дана а царев син не долази кући, стану се чудити шта би то било да га нема. Онда пође средњи син у лов, па како изиђе иза града, а зец скочи иза грма а царев син за њим. Утече зец у ону рекавицу, а царев син за њим, кад тамо, а то не био зец него аждаја, па га дочека те прождере.

Кад после тога прође неколико дана а цареви синови не долазе натраг ниједан, забрине се сав двор. Онда и трећи син пође у лов. Како изиђе иза града, опет скочи зец иза грма а царев син за њим. Утече зец у ону рекавицу. А царев Син не хтедне ићи за њим, него пође да тражи другога лова говорећи у себи:

«Кад се вратим, наћи ћу ја тебе.»

По том ходајући дуго по планини, не нађе ништа, па се онда врати у ону рекавицу, кад тамо, али у рекавици једна баба. Онда је запита царев син:

«Где је, бако, мој зец?»

А она му одговори:

«Мој синко, није оно зец, него је оно аждаја!»

Чујући то царев син, се забрине, па рече баби:

«Шта ћемо сад?»³ Ту су ваља да и моја два брата пропала.»

Баба му одговори:

¹ у лов – на охоту

² аждаја – сказочное существо, женщина-змея

³ Шта ћемо сад? – Что же теперь делать?

«Синко иди кући, док ниси и ти за њима¹.»

Онда јој он рече:

«Бако, ја знам да си и ти рада да се опростиш те напасти.»

А баба му се утече у реч:

«О мој синко, како не бих! И мене је тако ухватила, али сад се нема куд.»

Онда он настави:

«Слушај добро што ћу ти казати. Кад дође аждаја, питај је куда иде и где је њезина снага, па све љуби оно место где ти каже да јој је снага, као од милине², докле је искушаш, па ћеш ми после казати кад дођем.»

После царев син отиде у двор, а баба остане у рекавици.

Кад дође аждаја, стане је баба питати:

«Куда тако далеко идеш? Никад не ћеш да ми кажеш куда идеш.»

А аждаја јој одговори:

«Е моја бако, далеко ја идем.»

Онда јој се баба стане умиљавати:

«А за што тако далеко идеш? Кажи ми где је твоја снага. Ја да знам где је твоја снага, ја не знам шта бих радила од милине, све бих оно место љубила.»

На то се аждаја насмеје, па јој рече:

«Онде је моја снага у оном огњишту.»

Онда баба притисне грлити и љубити огњиште, а аждаја кад то види, удари у смех да јој рече:

«Луда жено! Није ту моја снага. Моја је снага у оном дрвету пред кућом.»

Онда баба опет притисне грлити и љубити дрво, а аждаја опет у смех па јој рече:

«Луда жено, није ту моја снага.»

Онда баба запитала:

«Да где је?»

¹ док ниси и ти за њима – пока не отпавио за њима

² од милине – от радости

А аждаја стане казивати:

«Моја је снага далеко, не можеш ти тамо отићи. Чак у другоме царству код царева града има једно језеро, у оном језеру има једна аждаја, а у аждаји вепар, а у вепру зец, а у зecu голуб, а у голубу врабац, у ономе је врапцу моја снага.»

Баба кад то чује, рече аждаји:

«То је далеко, то ја не могу љубити.»

Сутрадан кад аждаја отиде из рекавице, царев син дође к баби, па му баба каже све што је чула од аждаје. Онда он отиде кући, па се преруши: обуче пастирске хаљине и узме пастирски штап у руке, те се начини пастир па пође у свет. Идући тако од села до села и од града до града најпосле дође у друго царство и у царев град, под којим је у језеру била аждаја. Дошавши у онај град стане распитивати коме треба пастир. Грађани му кажу да треба цару. Онда он управо к цару. Пошто га пријаве, пусти га цар преда се, па га запита:

«Хоћеш ли чувати овце?»

А он одговори:

«Хоћу!»

Онда га цар прими и стане га световати и учити:

«Има овде једно језеро, и докрај језера врло лепа паша. Па како изјавиш овце, оне одмах иду онамо те се развале око језера. Али који год чобан тамо отиде, онај се више не враћа натраг за то, синко, кажем ти, не дај овцама на вољу куд оне хоће него држи куда ти хоћеш.»

Царев син захвали цару, па се оправи и изјави овце. И узме са собом још два хрта што могу зеца у пољу стићи, и једнога сокола што може сваку тицу ухватити, и понесе гајде. Како он изјави овце, одмах их пусти к језеру, а овце како дођу на језеро, одмах се развале око језера, а царев син метне сокола на једну кладу а хрте и гајде под кладу, па засуче гаће и рукаве те загази у језеро па стане викати:

«О аждајо, о аждајо! Та изиђи ми данас на мејдан да се огледамо!»

Аждаја се одзове:

«Сад ћу, царев сине, сад.»

Мало час, ето ти аждаје, велика је, страшна је, гадна је! Како аждаја изиђе, ухвати се с њим попојаске, па се понеси летни дан до подне. А кад подне пригреје, онда рече аждаја:

«Та пусти ме, царев сине, да замочим своју пусту главу у језеро, па да те бацим у небеске висине.»

А царев јој син одговори:

«Аждајо, не копај трица¹! Да је мени царева девојка да ме пољуби у чело, још бих те више бацио.»

Аждаја се на то одмах отпусти од њега и отиде у језеро.

Кад буде пред вече, он се лепо умије и оправи, сокола мете на раме а хрте уза се и гајде под пазухо па крене овце и пође у град свирајући гајде. Кад дође у град, сав се град слегне као на чудо где он дође а пре ниједан чобан није могао доћи с онога језера.

Сутрадан царев син оправи се опет, и пође с овцама управо к језеру. А цар пошље за њим два коњаника да иду крадом да виде шта он ради, те се они попну на једну високу планину откуда ће добро видети. А чобан како дође, метне хрте и гајде под кладу ону, а сокола на њу, па засуче гаће и рукаве те загази у језеро па повиче:

«О аждајо, о аждајо! Изиђи ми ка мејдан да се још огледамо!»

Аждаја му се одзове:

«Сад ћу, царев сине, сад.»

Мало час, ето ти аждаје, велика је, страшна је, гадна је! Па се ухвате попојаске те се понеси летни дан до подне. А кад подне пригреје, онда рече аждаја:

«Та пусти ме, царев сине, да замочим своју пусту главу у језеро, па да те бацим у небеске висине.»

А царев јој син одговори:

¹ не копај трица – не говори ерунды

«Аждајо, не копај трица! Да је мени царева девојка да ме пољуби у чело, још бих те више бацио.»

Аждаја се на то одмах отпусти од њега и отиде у језеро.

Кад буде пред ноћ, царев син: крене овце као и пре, па кући свирајући у гајде. Кад уђе у град, сав се град усколеба и стане се чудити где чобан долази кући свако вече, што пре ниједан није могао. Она два коњаника још су пре од царевог сина била дошла у двор и приповедила цару све по реду шта су чули и видели. Сад кад цар виде чобана где се врати кући, одмах дозове к себи своју кћер и каже јој све шта је и како је, «него» вели «сутра да идеш с чобанином на језеро, да га пољубиш у чело.»

Она кад то чује, бризне плакати и стане се молити оцу:

«Нигде никога немаш до мене једину па и за мене не мариш да погинем.»

Тада је отац узме слободити и храбрити:

«Не бој се, кћери моја, видиш, ми променисмо толике чобане! Па који год изиђе на језеро, ни један се не врати. А он ево два дана како се с аждајом бори, па му ништа не науди¹. Само иди сутра с њиме, еда би нас опростио те напасти што толики свет помори.»

Кад ујутру бео дан освану и сунце ограну, уста чобан, уста и девојка, па се сташе опремати на језеро. Чобанин је весео, а девојка царева тужна, сузе пролива, па је чобан теши:

«Госпођо секо, ја те молим немој плакати, само учини што речем, кад буде време, ти притрчи и мене пољуби па се не бој.»

Кад пођоше и кретоше овце, чобан путем једнако весео, свира у гајде весело, а девојка иде покрај њега па једнако плаче, а он кашто пусти дулац па се окрене њојзи:

«Не плачи злато, не бој се ништа.»

¹ па му ништа не науди – с ним никакoј бeды не случилось

Ќад дођу на језеро, овце се одмах развале око језера, а царев син метне сокола на кладу а хрте и гајде пода њу, па засуче гаће и рукаве па загази у воду и повиче:

«О аждајо, о аждајо! Изиђи ми на мејдан да се још огледамо!»

Аждаја се одзове:

«Сад ћу, царев сине, сад.»

Мало час, ето ти аждаје, велика је, страшна је, гадна је! Ќако изиђе, ухвате се попојаске па се понеси летни дан до подне. А кад подне пригреје, тада беседи аждаја:

«Та пусти ме царев сине да замочим своју пуну главу у језеро, па да те бацам у небеске висине.»

А царев јој син одговори:

«Аждајо, не копај трица! Да је мени царева девојка да ме пољуби у чело, још бих те више бацио.»

Ќако он то рече, а царева девојка притрчи и пољуби га у образ, у око и у чело. Онда он махне аждајом и баци је у небеске висине, те аждаја кад падне на земљу сва се на комаде разбије. А како се она на комаде разбије, скочи из ње дивљи вепар, па нагне бегати, а царев син викне на чобанске псе:

«Држи! Не дај!¹»

А пси скоче те за њим, па га стигну, и одмах га растргну, али из вепра скочи зец, па нагне преко поља, а царев син пусти хрте:

«Држи! Не дај!»

А хрти за зецом те га ухвате и одмах растргну, али из зеца полети голуб, а царев син пусти сокола те соко ухвати голуба и донесе царевоме сину у руке. Царев син узме голуба те га распори, а то у голубу врабац, а он држ врапца. Ќад ухвати врапца, рече му:

«Сад да ми кажеш где су моја браћа.»

А врабац му одговори:

¹ Не дај! – Хватај!

«Одмах иза града твојега оца има једна рекавица, и у оној рекавици имају три шибљике; подсеци оне три шибљике, па удри њима по корену. Одмах ће се отворити гвоздена врата од великога подрума, у ономе подруму има толико људи и старих и младих, и богатих и сиромаша, и малих и великих, и жена и девојака, да можеш населити читаво царство. Онде су и твоја браћа.»

Цар главом бијаше изишао и попео се на ону планину од куда су они коњаници гледали чобана, те и он гледао све што је било. Пошто чобан тако дође главе аждаји, почне се и сутон хватати, и он се лепо умије, узме сокола на раме а хрте уза се, а гајде под пазухо, па свирајући крене овце и пође двору цареву, а девојка поред њега још у страху. Кад дође у град, сав се град слегне као на чудо. Цар који је све његово јунаштво гледао с планине, дозове га преда се па му да своју кћер, те с места у цркву па их венчају и учине весеље за недељу дана.

По том се царев син каже ко је он и од куд је, а цар се онда и сав град још већма обрадује, па пошто царев син навали да иде својој кући, цар му да многе пратиоце и оправи га на пут. Кад буду код оне рекавице, царев син заустави све пратиоце па уђе унутра те подсече оне три шибљике, и удари њима по корену, а гвоздена се врата одмах отворе, кад тамо, а то у подруму свет Божиј. Онда царев син заповеди да сви излазе један по један и да иду куд је коме драго, а он стане на врата. Излазећи тако један за другим, ето та и браће његове; он се с њима загрли и ижљуби. Кад већ сав народ изиђе, захвале му што их је попуштао и избавио и отиду сваки својој кући. А он са својом браћом и младом отиде кући своме оцу, и онде је живео и царовао до свога века¹.

¹ царовао до свога века – царствовао до конца своих дней

УПРАЖНЕНИЯ

1. Выберите правильный вариант:

- 1) Вук скочи иза грма а царев син за њим.
- 2) Лав скочи иза грма а царев син за њим.
- 3) Медвед скочи иза грма а царев син за њим.
- 4) Зеc скочи иза грма а царев син за њим.
- 5) Тигар скочи иза грма а царев син за њим.

2. На кого была похожа аждая?

- 1) на зайца
- 2) на змею
- 3) на кошку
- 4) на собаку
- 5) на лису

3. Вставьте нужный глагол:

Онда баба опет притисне грлити и _____ дрво.

4. Сколько было гончих псов у царевича?

- 1) 1
- 2) 2
- 3) 3
- 4) 4
- 5) 5

5. Вставьте нужный предлог:

Та пусти ме, царев сине, да замочим своју пусту главу
_____ језеро.

- 1) у
- 2) на

- 3) од
- 4) са
- 5) уза

6. Выберите нужное слово:

Мало _____, ето ти аждаје!

- 1) година
- 2) месец
- 3) минут
- 4) недеља
- 5) час

7. Как переводится фраза?

Не дај!

- 1) Не давай!
- 2) Хватай!
- 3) Не пускай!
- 4) Отпусти!
- 5) Убегай!

8. Переведите предложение на сербский язык:

Долго он бродил по горам и ничего не нашёл.

9. Вставьте нужное местоимение:

Изиђи _____ на мејдан да се још огледамо!

- 1) ме
- 2) ја
- 3) ми
- 4) мноm
- 5) мене

10. Заполните таблицу:

<i>именительный падеж</i>	ти
<i>родительный падеж</i>	
<i>дательный падеж</i>	
<i>винительный падеж</i>	
<i>творительный падеж</i>	
<i>предложный падеж</i>	

Дјевојка цара надмудрила

Један сиромах живљахе у једној пећини и немаше ништа до једну шћер. Она бијаше много мудра и иђаше свуда у прошњу, па и оца свога учаше како ће просити и паметно говорити. Дође једном сиромах к цару да му штогођ удијели. Цар га упита окле је и ко га је научио мудро говорити. Ови му одговори окле је и како га је шћер научила.

«А шћер твоја од кога се научила?» упита цар.

Сиромах одговори:

«Бог је њу умудрио и наша јадна сиромаштина¹.»

Тада му цар даде тридесет јаја и рече му:

«Понеси ово твојој шћери и реци јој нека ми из тијех јаја излеже пилад, пак ћу је добро даровати. Ако ли пак не излеже, хоћу те ставити на муке.»

Сиромах отиде плачући у пећину и каже све шћери. Она позна да су јаја варена, и рече оцу да пође починути а да ће се она за све бринути. Отац је послуша и отиде спавати, а она дохвати пињату и настави на ватру пуну воде и боба, иа кад свари боб, зовне ујутро оца и рече му да узме рало и волове пак да иде орати покрај пута куда ће пасати цар и рече му:

«Кад видиш цара, узми боб пак сиј, и вичи: «Хај волови, помози Боже да роди варени боб!»

Кад те цар запита како може родити варени боб, а ти реци: као и из варенијех јаја излећи се пилад.»

Сиромах послуша шћер па отиде те стане орати; кад угледа цара ће иде, он стане викати:

«Хај волови, помози Боже да роди варени боб!»

Чувши цар ове ријечи, стане на путу и рече сиромаху:

«Сиромаше, како може родити варени боб?»

А он му одговори:

¹ сиромаштина – бедность

«Као и из варенијех јаја излећи се пилад!»

Стави се цар одмах да га је шћер научила, па заповједи слугама те га ухвате и доведу предањ, па му онда пружи повјесмо лана говорећи:

«Узми то, и од тога имаш учинити гумину и једра сва што је од потребе за један брод. Ако ли не, изгубићеш главу¹.»

Ови сиромах с великијем страхом узме повјесмо и плачући отиде дома и каже све својој шћери. Шћер га пошље да спава обећавајући да ће она све то учинити. Сјутрадан узме мали комад дрвета, пак пробуди оца и рече му:

«На ти ово дрво и понеси га цару нека ми од њега направи кућелу и вретено и стативе и остало што требајује, пак ћу ја њему направити све што наређује.»

Сиромах послуша шћер и искаже цару све као што га је она научила. Цар чувши ово зачуди се и стане мислити шта ће чинити, па онда дохвати једну малу чашицу и рече му:

«Узми ову чашицу и понеси твојој шћери нека ми њом пресека море да остане поље.»

Сиромах послуша и плачући понесе шћери ону чашицу и каже јој све што је цар рекао. Ђевојка му рече да остави до сјутра и да ће она све учинити. А сјутрадан зовне оца и да му литру ступе и рече:

«Понеси ово цару и реци му нека овијем затисне све изворе и сва језера, пак ћу ја пресекати море.»

Сиромах отиде и овако цару рече. Цар видећи да је ђевојка много мудрија од њега, заповједи му да је доведе пред њега. А кад је доведе и обоје се поклоне пред њим, онда је цар запита:

«Погоди, ђевојко, шта се може најдаље чути?»²

¹ изгубићеш главу – лишишься головы

² шта се може најдаље чути? – что дальше всего слышно?